

confronted with difficulties, this is due to the lack of relevant experience in many employees of the pre-trial investigation bodies, and with the imperfection of existing scientific-practical forensic recommendations. Therefore, successful disclosure and investigation of crimes, including encroachments on the life of a law enforcement officer (Article 348 of the Criminal Code of Ukraine), which are categorized as serious crimes, to a large extent depends on the ability of the person conducting the investigation to properly evaluate and solve investigating situation, based on information available to her.

Thus, for the initial stage of the investigation of encroachments on the life of a law enforcement officer, typical follow-up situations are typical:

1) the assault on the life of the law enforcement officer is committed, the offender is detained at the crime scene, or immediately after his commission;

2) the assault on the life of the law enforcement officer committed, the offender disappeared from the scene, but there is indicative information about the person who committed the crime, which allows only to suspect a person in the commission of the offense;

3) an attack on the life of the law enforcement officer committed, the offender disappeared from the scene, the data on him missing.

So, depending on the investigative situations that occur at the initial stage of the investigation of the encroachments on the life of the law enforcement officer, the investigator must be the most rational and effective system of actions, that is, the situation not only should determine the range of primary investigative actions, but their sequence - the program of actions of the investigator.

It should be noted that the development of the problem of the investigative situation has a specific practical purpose and should be reduced to determining the typical situation, which allows to develop recommendations on the methodology for investigating encroachments on the life of the law enforcement officer at one or another stage.

Key words: *typical investigative situations, initial stage of investigation, encroachment on the life of a law enforcement officer, investigative actions, forensic recommendations.*

УДК 343.985

В. В. Дараган

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ОПЕРАТИВНО-РОЗШУКОВОЇ ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИНАМ У СФЕРІ ДЕРЖАВНИХ ЗАКУПІВЕЛЬ

Статтю присвячено визначенню та аналізу основних методологічних підходів до дослідження проблем оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель. Було розглянуто та проаналізовано такі методи наукових досліджень: метод діалектики; проблемно-тематичний метод; метод аналізу; системно-структурний метод; соціологічні методи (анкетування, інтерв'ювання); статистичний метод; формально-логічний метод; порівняльний метод (порівняльно-правовий (компаративістський) та порівняльно-історичний); метод моделювання; структурно-логічний метод.

Ключові слова: *методологія дослідження; державні закупівлі, оперативно-розшукова протидія; метод.*

Постановка проблеми. Проведення будь-якого дослідження вимагає застосування всього арсеналу інструментів, розроблених методологією відповідної науки, та дає змогу дослідникові отримати достатній рівень

знань про досліджувану проблематику, діяти власних висновків та запропонувати пропозиції й досягти поставленої мети дослідження. Як зазначає О.Ф. Скакун, результати наукової та практичної діяльності людей залежать не лише від того, хто діє (суб'єкт) або на що спрямована пізнавальна діяльність (об'єкт), або що конкретно досліджується (предмет), а й від того, за допомогою якого методологічного інструментарію здійснюється сам пізнавальний процес [1, с. 49].

Задля досягнення поставленої мети й вирішення запланованих завдань будь-якого дослідження потрібно встановити та розглянути його методологічні засади [2, с. 421].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання методології правових досліджень проблем оперативно-розшукової протидії злочинам розглядали В.О. Біляєв, О.А. Білічак, Г.П. Власова, О.В. Кириченко, С.Р. Тагієв, В.Є. Тарасенко, С.І. Халімон, О.І. Хараберюш та ін. Однак жоден з авторів не вивчав питання методологічних підходів дослідження проблем оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель.

Формування цілей. Метою статті є визначення та аналіз основних методологічних підходів до дослідження проблем оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель.

Виклад основного матеріалу. Потреба в методологічному забезпеченні наукових досліджень виникає, якщо є проблема (теоретична, практична), але невідомо, як її вирішувати. Така ситуація зумовлена тим, що традиційні та раніше використані методи виявляються малоефективними в дослідженні. Процес становлення нового знання про певне явище правової дійсності являє собою певну систему отримання, накопичення, аналізу, узагальнення й осмислення фактів, що мають наукове значення, з дальшим закріпленням отриманих результатів і висновків у теоріях, концепціях, поглядах, нормативно-правових актах тощо. Це складний за структурою й об'ємний за кількістю інформації, яку треба переробити дослідникам, багатоетапний процес, у якому природження цього знання відбувається за відповідними принципами й закономірностями, що належать до царини методології наукового пізнання [3, с. 52].

Проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель мають структурно-дисциплінарні зв'язки з проблемами, які розглядаються іншими галузями науки. З одного боку, зазначену проблему потрібно віднести до прикордонних, через те, що вона перебуває на стику декількох галузей наук. Так, проблеми аналізу стану та тенденцій поширення злочинів у сфері державних закупівель, їх детермінанти та способи запобігання цим злочинам досліджуються кримінологічною наукою; проблеми методики розслідування цих злочинів – криміналістичною наукою; проблеми використання в процесі протидії цим злочинам різного роду документів – судовою бухгалтерією. З іншого боку, ця проблема має принципово міждисциплінарний характер, що характеризується ознаками комплексної, інтегральної проблеми. Так, проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних

закупівель в аспекті загрози цими суспільно небезпечними діями національній безпеці взагалі та економічній безпеці зокрема неможливо дослідити без використання сучасних наукових розробок з проблем філософії, соціології, політології, психології, теорії держави та права, національної безпеки.

Вирішення проблем оперативно-розшукової протидії злочинам можливе лише за наявності стратегії протидії цим злочинам, котра має виражатися в нормативно-правових актах, спрямованих на забезпечення національної безпеки держави, протидію корупції, злочинам у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг. Стратегія як спосіб дій є потрібною в ситуації, коли для прямого досягнення основної мети недостатньо наявних ресурсів. Завданням стратегії є ефективне використання наявних ресурсів для досягнення основної мети. Стратегію дій визначає концепція (доктрина), тобто комплекс поглядів, які пов'язані між собою та витікають один з одного, система шляхів вирішення обраного завдання [2, с. 424-425].

Формування стратегії оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель неможливе без існування парадигми національної безпеки, протидії економічній злочинності взагалі та злочинам у сфері державних закупівель зокрема. Парадигма складається із сукупності наукових досягнень, що сприйнято усією науковою спільнотою в той або інший проміжок часу та слугують основою для нових наукових досліджень.

Процес наукового дослідження вимагає визначення його об'єкта та предмета. Об'єктом нашого дослідження є суспільні відносини, що виникають під час протидії злочинам у сфері державних закупівель. У площині об'єкта знаходиться предмет дослідження – теоретико-прикладні засади оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією.

З огляду на зазначене, метою дослідження запропоновано визначити комплексне наукове розроблення концептуально-теоретичних та прикладних проблем оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель підрозділами кримінальної поліції, через вироблення цілісної системи наукових поглядів на цю проблему, її детермінацію й визначення на цій основі головних напрямів підвищення ефективності такої діяльності. Для досягнення мети пропонується вирішити такі головні теоретичні та прикладні завдання: на підставі узагальнення наявних наукових праць із цієї проблематики визначити теоретичні проблеми та надати рекомендації щодо їх вирішення; на основі аналізу наукових джерел розкрити основні методологічні засади дослідження проблем оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель, визначити на цій основі алгоритм та основні напрями дослідження; з урахуванням сучасного рівня розвитку наукового знання у сфері оперативно-розшукової діяльності та інших наук кримінально-правового циклу надати комплексну характеристику злочинів у сфері державних закупівель та визначити детермінанти злочинності в цій сфері; надати пропозиції щодо вдосконалення структурно-функціонального забезпечення оперативно-

розшукової протидії зазначеним злочинам; розкрити стан та проблеми організації інформаційно-аналітичної роботи під час оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель підрозділами кримінальної поліції й визначити способи її удосконалення; узагальнити наявний досвід агентурно-оперативної роботи та визначити місце конфідентів у системі оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; розробити пропозиції, спрямовані на удосконалення тактичних засад оперативного обслуговування сфери державних закупівель оперативними підрозділами кримінальної поліції; окреслити основні напрями попередження злочинів у сфері державних закупівель; визначити проблеми використання оперативного пошуку (пошукової роботи) у протидії злочинам у сфері державних закупівель та запропонувати способи їх вирішення; запропонувати концептуальне вирішення організаційно-тактичних проблем на ґрунті науково обґрунтованої організаційно-тактичної моделі оперативної розробки та оперативно-розшукового забезпечення кримінального провадження по злочинах у сфері державних закупівель; визначити способи вирішення стратегічних завдань організації оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель підрозділами кримінальної поліції; визначити основні напрями формування оперативно-розшукової стратегії протидії злочинам у сфері державних закупівель підрозділами кримінальної поліції; надати пропозиції щодо формування ефективної моделі та удосконалення взаємодії оперативних підрозділами кримінальної поліції з іншими суб'єктами протидії злочинам у сфері державних закупівель.

Визначені нами мета та завдання вказаного наукового дослідження, на нашу думку, дозволять вирішити наявні теоретичні та прикладні проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель підрозділами кримінальної поліції. Досягнення мети дослідження та вирішення його завдань повинно здійснюватися з використання різного роду методів та засобів, які дозволять дослідникові отримати максимально об'єктивний результат та уникнути хибних висновків.

На початку наукового дослідження перед дослідником стоїть одне з головних завдань – визначення системи методів проведення такого дослідження, вирішення вказаного завдання дозволить у дальшому досягти мети наукового дослідження. Це повинна бути саме система методів, оскільки тільки їх поєднання, визначення черговості їх використання надасть можливість досягти максимального точного результату. Однак визначити таку сукупність методів наукового дослідження, а тим паче об'єднати їх у певну систему неможливо без усвідомлення сутності кожного окремого методу дослідження, правил його застосування, а також результатів яких можна досягти з його допомогою.

Аналіз наукових досліджень на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук (понад 50 досліджень), у яких вивчалися проблеми оперативно-розшукової протидії злочинам показав, що під час проведення

вказаних досліджень науковці використовували понад 100 різних методів дослідження [4, с. 251-254]. Частіше такі методи:

– *діалектичний метод* (К.В. Антонов, А.В. Басов, А.І. Берлач, І.О. Воронов, Т.В. Будко, А.М. Кислий, С.Ф. Константінов, О.Є. Користін, В.П. Мікулін, В.А. Омельчук, Ю.Ю. Орлов, І.М. Охріменко, М.А. Погорецький, Г.П. Середа, Р.В. Тарасенко, М.Л. Шелухін);

– *історичний метод* (К.В. Антонов, А.І. Берлач, Т.В. Будко, А.М. Волощук, О.Ф. Долженков, А.М. Кислий, О.В. Копан, М.В. Корнієнко, Д.М. Никифорчук, В.А. Омельчук, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорецький, М.Б. Саакян, Г.П. Середа, І.Ф. Хараберюш, М.Л. Шелухін);

– *метод аналізу* (А.В. Басов, В.Д. Берназ, А.М. Волощук, С.Г. Гордієнко, О.Ф. Долженков, В.В. Крутов, В.П. Мікулін, В.А. Омельчук, М.Б. Саакян, Р.В. Тарасенко); *метод синтезу* (А.В. Басов, В.Д. Берназ, А.М. Волощук, С.Г. Гордієнко, В.П. Мікулін, Г.В. Новицький, В.А. Омельчук, М.Б. Саакян);

– *порівняльно-правовий метод* (К.В. Антонов, М.І. Ануфрієв, А.В. Басов, А.І. Берлач, В.Д. Берназ, В.І. Василичук, А.М. Волощук, І.О. Воронов, А.М. Кислий, С.Ф. Константінов, О.В. Копан, М.В. Корнієнко, В.О. Криволапчук, Р.В. Кузьмін, С.В. Лихачов, І.М. Охріменко, І.Ф. Хараберюш, М.Л. Шелухін);

– *системно-структурний метод* (М.І. Ануфрієв, А.В. Басов, В.Я. Горбачевський, О.Ф. Долженков, А.М. Кислий, С.Ф. Константінов, О.В. Копан, М.В. Корнієнко, Р.В. Кузьмін, Ю.Ю. Орлов, І.М. Охріменко, М.А. Погорецький, Г.П. Середа, Р.В. Тарасенко, П.В. Цимбал, М.Л. Шелухін, М.Є. Шумило);

– *соціологічний метод* (В.І. Василичук, І.О. Воронов, В.Я. Горбачевський, О.Ф. Долженков, Т.В. Будко, А.М. Кислий, Р.В. Кузьмін, В.П. Мікулін, Д.М. Никифорчук, В.А. Омельчук, І.М. Охріменко, М.А. Погорецький, Р.В. Тарасенко, М.Є. Шумило);

– *статистичний метод* (М.І. Ануфрієв, А.В. Басов, Т.В. Будко, В.І. Василичук, І.О. Воронов, В.Я. Горбачевський, А.М. Кислий, М.В. Корнієнко, Р.В. Кузьмін, С.В. Лихачов, Д.М. Никифорчук, В.А. Омельчук, Ю.Ю. Орлов, М.А. Погорецький, М.Б. Саакян, Г.П. Середа, Р.В. Тарасенко, І.Ф. Хараберюш, М.Л. Шелухін, М.Є. Шумило);

– *формально-логічний метод* (І.О. Воронов, В.Я. Горбачевський, М.В. Корнієнко, В.О. Криволапчук, Р.В. Кузьмін, С.В. Лихачов, Ю.Ю. Орлов, І.М. Охріменко, Г.П. Середа).

При цьому частина методів використовувалася лише окремими авторами: *аналітико-синтетичний метод* (Р.В. Тарасенко); *анкетно-опитувальний метод* (К.В. Антонов); *гносеологічно-правовий метод* (І.Ф. Хараберюш); *експеримент* (В.Д. Берназ); *евристичний метод* (Р.В. Тарасенко); *змістовно-діалектичний метод* (В.В. Крутов); *інтерпретаторсько-аналітичний метод* (В.П. Мікулін); *історико-логічний метод* (С.Г. Гордієнко); *компаративний метод* (С.В. Лихачов); *логіко-правовий метод* (О.Ф. Долженков); *метод абстрагування* (Г.В. Новицький); *метод анкетування* (В.Д. Берназ); *метод герменевтичної рефлексії* (В.П. Мікулін); *метод експертних оцінок* (К.В. Антонов); *метод екстраполяції* (М.В. Корнієнко); *метод*

інтерпретації (В.Д. Берназ); метод кількісного та якісного аналізу (М.В. Корнієнко); метод макроекономічного аналізу (О.Є. Користін); метод наукового аналізу (Р.В. Кузьмін); метод наукової ідентифікації (В.П. Мікулін); метод обґрунтування (В.П. Мікулін); метод описання (О.Ф. Долженков); метод опитування (О.В. Копан); метод оцінки даних (В.Д. Берназ); метод порівняльно-правового аналізу (Р.В. Кузьмін); метод порівняльного аналізу (В.П. Мікулін); метод правового аналізу (С.Г. Гордієнко); метод правового моделювання (Г.П. Серета); метод систематизації (В.Д. Берназ); метод соціального опитування (А.В. Басов); метод спостереження (В.Д. Берназ); метод структурно-системного аналізу (В.Л. Оргинський); метод сходження від абстрактного до конкретного (М.І. Ануфрієв); метод типологічного аналізу (М.В. Корнієнко); метод функціонального аналізу (В.Л. Оргинський); метод юридично-статистичних досліджень (І.М. Охріменко); нормативно-порівняльний метод (С.Г. Гордієнко); організаційно-структурний метод (П.В. Цимбал); плюралістичний метод (В.А. Омельчук); понятійний метод (М.Л. Шелухін); порівняльно-історичний метод (В.П. Мікулін); пошуково-бібліографічний метод (В.П. Мікулін); проблемно-цільовий метод (С.Г. Гордієнко); прогнозно-оптимізаційний метод (В.П. Мікулін); програмно-цільовий метод (Р.В. Тарасенко); прогностичний метод (В.А. Омельчук); професіографічний метод (І.М. Охріменко); системно-діяльнісний метод (М.В. Корнієнко); ситуаційний метод (В.П. Мікулін); традиційний метод (М.Л. Шелухін); функціонально-діяльнісний метод (В.В. Крутов); формально-догматичний метод (О.М. Цільмак); функціонально-структурний метод (В.П. Мікулін); юридико-догматичний метод (В.А. Омельчук); юридико-компаративістський метод (Г.П. Серета).

Визначення проблематики, пов'язаної з пріоритетними методологічними підходами, у сучасних дослідженнях, зокрема й дослідження оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією, передбачає не лише визначення методологічних інструментаріїв, а й прогнозування можливих результатів їх використання.

Будь-яка цілеспрямована соціальна практика передбачає знання способів досягнення поставлених цілей. У свідомості суб'єкта, який її реалізує, крім бажаної мети, незмінно в згорнутому вигляді міститься уявна модель майбутніх дій, здатних реалізувати намічене. Єдність мисленнєвого уявлення про напрям діяльності та його втілення в практичні дії утворює зміст методу роботи. Можна говорити, що ми володіємо певним методом, якщо знаємо, як, яким чином і в якій послідовності слід виконувати ту чи іншу роботу, вирішувати ті чи інші завдання [5].

Аналіз наявного інструментарію методів наукового дослідження, що використовували вчені під час вирішення наукових проблем оперативно-розшукової протидії злочинам, дозволив нам дійти висновку, що, ураховуючи об'єкт та предмет нашого дослідження, доцільно було б використовувати такі методи наукових досліджень: метод діалектики; проблемно-тематичний метод; метод аналізу; системно-структурний метод; соціологічні методи (анкетування, інтерв'ювання); статистичний метод;

формально-логічний метод; порівняльний метод (порівняльно-правовий (компаративістський) та порівняльно-історичний); метод моделювання; структурно-логічний метод.

Визначивши сукупність методів нашого дослідження, вважаємо за доцільне здійснити їх аналіз у розрізі використання таких методів у процесі дослідження проблем оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією.

Теорія оперативно-розшукової діяльності являє собою різновид процесу пізнання об'єктивної дійсності, діалектичного відображення предметів і явищ матеріального світу у свідомості людей, інших закономірностей, що складаються в галузі протидії злочинам. За пізнавальною сутністю вона практично не відрізняється від інших наук, адже ґрунтується на застосуванні сукупності методів наукового дослідження (ситуаційний підхід, системно-структурний аналіз, конфліктна взаємодія тощо). Беззастережним є визнання верховенства загального діалектичного методу [6, с. 468].

Указане зумовлює необхідність використання *методу діалектики*, яка, в якості системи категорій, є логікою теоретичного мислення, бо одночасно виступає як загальний метод побудови будь-якої наукової теорії. Таким чином, діалектика виступає методологією будь-якої конкретної науки, зокрема оперативно-розшукової діяльності [7, с. 55].

Використання вказаного методу надасть змогу вивчити суспільні та правові явища, що охоплюються досліджуваною проблематикою, у динамічному розвитку, з'ясувати їх сутність, установити взаємозв'язки з іншими феноменами.

Використання *проблемно-тематичного методу* дозволить: чітко окреслити коло питань, які слід розглянути в межах теми дослідження; окреслити основні проблеми, які потрібно вирішити для підвищення якості оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією.

Метод аналізу може бути використаним: для зіставлення в спеціальній та науковій літературі дискусійних поглядів щодо оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; виявлення основних проблем у діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; у процесі вивчення архівних джерел, матеріалів кримінальних проваджень, судових рішень, оперативно-розшукових справ, справ оперативного супроводження кримінального провадження, справ контрольно-спостережного провадження, а також аналітичних та звітних документів Національної поліції.

Використання вказаного методу дозволить з'ясувати сутність досліджуваних явищ та їх проявів у практичній діяльності кримінальної поліції.

Системно-структурний метод передбачає вивчення цілого і його різних частин як взаємозалежної системи. Кожна система має свою будову, певну структуру і функції. При цьому система загалом має властивості, якісно відмінні від властивостей окремих складових її елементів.

Системно-структурний метод може бути використаним: для визначення змісту досліджуваних категорій і правових явищ, формування понятійно-категорійного апарата; для аналізування й узагальнення емпіричного матеріалу; визначення чинників, які негативно впливають на стан правового регулювання та організації діяльності підрозділів кримінальної поліції під час оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; при аналізі організаційних і тактичних засад оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією; для надання оперативно-розшукової характеристики злочинів у сфері державних закупівель; для встановлення механізмів учинення злочинів у сфері державних закупівель; під час аналізу системи оперативного обслуговування сфери державних закупівель підрозділами захисту економіки Департаменту захисту економіки Національної поліції України; для систематизації тактичних прийомів виявлення та документування злочинів у сфері державних закупівель кримінальною поліцією; для визначення форм взаємодії підрозділів кримінальної поліції зі слідчими Національної поліції, а також з іншими суб'єктами, які контролюють здійснення державних закупівель; для висвітлення ролі негласних позаштатних працівників Національної поліції в процесі протидії злочинам у сфері державних закупівель.

Соціологічні методи (анкетування, інтерв'ювання) можуть бути застосовані: при формуванні емпіричної бази дослідження; аналізі й узагальненні правозастосовної практики для обґрунтування пропозицій стосовно вдосконалення чинного законодавства та діяльності підрозділів кримінальної поліції щодо оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; вивченні думки фахівців щодо проблемних питань, які виникають у процесі оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; з'ясування соціальної результативності відповідних правових норм та організаційних заходів.

Статистичний метод може стати в нагоді для узагальнення результатів проведених соціологічних досліджень та репрезентації даних, отриманих у результаті дослідження, а також під час вивчення емпіричного матеріалу.

Формально-логічний метод пов'язаний з використанням правил логіки й мови, оскільки буття права невіддільне від текстів законів, договорів, наказів, вироків, рішень і тому подібне.

Використання формально-логічного методу забезпечує можливість систематизовано проаналізувати зміст наукової літератури та спеціальних нормативно-правових актів для з'ясування змісту та обсягу окремих юридичних термінів, тлумачення певних положень, що стосуються предмета дослідження.

У межах нашого дослідження *порівняльний метод* може бути диференційований на два субметоди: *порівняльно-правовий* (компаративістський) та *порівняльно-історичний*.

Використання *порівняльно-правового методу* в нашому дослідженні дає змогу: провести дослідження кримінального, кримінально-процесуального законодавства України та інших країн, а також відомчих нормативних актів,

що регулюють оперативно-розшукову діяльність; окреслити теоретичні засади формування та систематизації законодавства, що регулює питання оперативно-розшукової протидії злочинам; вивчити можливості запровадження зарубіжного досвіду в практичну діяльність оперативних підрозділів Національної поліції; обґрунтувати зміни до Кримінального кодексу України.

Використання *порівняльно-історичного методу* дозволяє: обґрунтувати зміни до Кримінального кодексу України; визначити способи вдосконалення організації оперативного обслуговування сфери державних закупівель підрозділами захисту економіки Національної поліції України; дослідити еволюцію наукових поглядів щодо проблем протидії злочинам у сфері державних закупівель.

Метод моделювання може бути використано: під час розроблення пропозицій щодо вдосконалення правового регулювання, організаційних і тактичних засад діяльності кримінальної поліції щодо оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель; під час підбору найбільш перспективних напрямів удосконалення організації оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією; для формулювання висновків до розділів і загальних оцінок.

Застосування *структурно-логічного методу* дозволяє визначити основні напрями вдосконалення та оптимізації концептуальних засад оперативно-розшукової протидії злочинам у сфері державних закупівель кримінальною поліцією.

Виділені нами методи повинні використовуватися в роботі у взаємозв'язку та взаємозалежності, що забезпечить усебічність, повноту й об'єктивність проведеного дослідження.

Висновки. Загалом можна дійти висновку, що застосована в нашому дослідженні методологія включає в себе систему загальнонаукових та спеціально-наукових методів, які надали змогу отримати результат наукового дослідження, що характеризується науковою новизною та достовірністю.

Використані джерела:

1. Скакун О.Ф. Принципи в методологічному інструментарії загального порівняльного правознавства / О.Ф. Скакун // Право України. – 2013. – 3-4. – С. 49-60.
2. Кириченко О.В. Методологічні підходи дослідження проблем оперативно-розшукової протидії злочинам проти громадської безпеки / О.В. Кириченко // Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. – 2013. – № 3. – С. 421-427.
3. Гордиенко В. В. Безопасность России в условиях глобализации (криминологические и социально-правовые проблемы) : дис. ... д-ра юрид. наук: спец. 12.00.08 / В. В. Гордиенко. – М., 2005.–399 с.
4. Антологія наукового забезпечення оперативно-розшукової діяльності: Том I (за матеріалами аналізу дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук: 1992-2015 роки) : монограф. / В.В. Дараган, В. В. Єфімов, О.В. Кириченко, І.Р. Шинкаренко та ін. / за заг. ред. проф. І.Р. Шинкаренка. – Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017.– Ч.2. – 448 с.

5. Андреев И.Д. Методологические основы познания социальных явлений / Андреев И.Д. – М., 1977. – С. 79-106.

6. Кушніт В.П. Типологізація в методології оперативно-розшукової діяльності / В.П. Кушніт // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. - 2016. - № 837. - С. 466-471.

7. Туаровский М.В. Диалектика как метод построения теории // Вопросы философии. – 1965. - № 2. – С. 54-56.

Стаття надійшла до редколегії 22.09.2017

Дараган В.В. Методологические подходы исследования проблем оперативно-розыскной противодействия преступлениям в сфере государственных закупок

Статья посвящена определению и анализу основных методологических подходов к исследованию проблем оперативно-розыскного противодействия преступлениям в сфере государственных закупок. Были рассмотрены и проанализированы следующие методы научных исследований: метод диалектики; проблемно-тематический метод, метод анализа; системно-структурный метод, социологические методы (анкетирование, интервьюирование); статистический метод; формально-логический метод, сравнительный метод (сравнительно-правовой (компаративистский) и сравнительно-исторический); метод моделирования; структурно-логический метод.

Ключевые слова: *методология исследования; государственные закупки, оперативно-розыскное противодействие; метод.*

Darahan V. Methodological Approaches of Investigating Problems of Operational and Searching Counteraction to Crimes in the Field of Public Procurement

The article is devoted to the definition and analysis of the main methodological approaches to the investigation of the problems of operative and investigative counteraction to crimes in the sphere of public procurement. The problems of operational and investigative counteraction to crimes in the field of public procurement in the aspect of the threat to these socially dangerous acts of national security in general and economic security in particular can not be investigated without the use of modern scientific developments on the problems of philosophy, sociology, political science, psychology, the theory of state and law, national security.

Identifying the problems associated with priority methodological approaches in contemporary research, in particular the investigation of operational and investigative counteraction to crimes in the field of public procurement by the criminal police, involves not only the definition of methodological tools, but also the forecasting of possible results of their use.

At the beginning of the scientific research before the researcher is one of the main tasks of determining the system of methods for conducting such research, solving this problem will further achieve the goals of scientific research. An analysis of the available tools of scientific research methods used by scientists to solve the scientific problems of operational and investigative counteraction to crimes allowed us to reach the following conclusion that taking into account the object and subject of our research, it would be advisable to use the following methods of scientific research: the method of dialectics; problem-thematic method; method of analysis; system-structural method; sociological

methods (questionnaires, interviews); statistical method; formal-logical method; comparative method (comparative-legal (comparative) and comparative-historical); modeling method; structural-logical method.

Our methods are to be used in the work of interconnection and interdependence, which will ensure the completeness, completeness and objectivity of the research. In general, we can come to the following conclusion that the methodology used in our study includes a system of general scientific and special-scientific methods, which made it possible to obtain the result of scientific research, which is characterized by scientific novelty and authenticity.

Key words: research methodology; state procurement, operational and investigative counteraction; method.

УДК 343.98

К. Д. Заяць

ПРО ОСОБЛИВОСТІ ОКРЕМИХ ЕЛЕМЕНТІВ МЕХАНІЗМУ ВЧИНЕННЯ ШАХРАЙСТВ

Статтю присвячено аналізу сутності окремих елементів механізму вчинення шахрайств. Розкрито погляд на особливості предмета сучасних шахрайств, а також представлено позицію щодо визначення форм учинення цих злочинів. Головною метою роботи є розширення погляду щодо кола об'єктів власності, які виступають предметом сучасних злочинних посягань.

Ключові слова: шахрайство, предмет шахрайства, форми шахрайства, об'єкти віртуальної власності, заволодіння майном, придбання права на майно.

Постановка проблеми. За останні роки наша держава зазнала суттєвих перетворень у багатьох сферах життя. Соціально-економічні, ринкові, політичні зміни, упровадження новітніх систем і технологій разом з реформуванням системи судової влади й органів правопорядку в Україні даються взнаки – на цьому фоні спостерігається стрімкий ріст злочинності та якісні зміни її проявів. Шахрайства відносяться до злочинів, що найбільш чутливо реагують на будь-які зміни в суспільстві, а особливо на послаблення правоохоронних функцій в державі. Аналіз слідчо-оперативної практики свідчить про появу нових форм цього злочину, а також удосконалення шахрайських схем, відомих практиці раніше.

Статистичні дані Департаменту інформаційних технологій МВС України свідчать про реєстрацію досить невеликої частки досліджуваної категорії злочинів (приблизно 4-5% від загальної кількості), але це не відображає дійсної картини їх учинення. Шахрайство характеризується найбільшим рівнем латентності серед інших злочинів. Це обумовлено двома основними чинниками. По-перше, потерпілі не звертаються із заявами про вчинення злочину, не здогадуючись, що стали жертвою обману. По-друге, значна частина потерпілих намагаються відновити втрачені майнові права через вирішення спорів у судах, адже шахрайство маскується під оболонкою цивільних, адміністративних чи господарських правовідносин.

Офіційна статистика Генеральної прокуратури України, що відображає стан розслідування зареєстрованих фактів шахрайств також невтішна. Адже тільки п'ята частина із зареєстрованих проваджень за статтею 190